

3. Act on Stabilization of Employment of Elderly Persons (Law No. 68 of 1971). URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/4516/en> (Last accessed: 19.11.2025).

4. Шепель, І. В. Світові тенденції нарахування оплати праці та її обліку в різних країнах. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки : матеріали X Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів вищ. освіти та молодих учених (м. Умань, 16 листоп. 2023 р.)*. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2023. С. 228. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16058/1/+2023%20%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%2016.11.23.pdf#page=228>

ВАСИЛЬЄВА О. В.

к.е.н., завідувач Центру інновацій та технологічного розвитку,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва
НАН України»,
доцент кафедри журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ
[lena_vovchenko@ukr.net](mailto:lenu_vovchenko@ukr.net)
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УСТАНОВ НАН УКРАЇНИ ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ

Повномасштабна війна росії проти України поставила перед державою безпрецедентні завдання: відновити зруйновану інфраструктуру, відродити економіку, забезпечити соціальну стабільність та сформувати сучасну систему управління, здатну відповідати на виклики війни та післявоєнної трансформації. Мова йде не лише про фізичну відбудову, а про глибоку соціально-економічну, технологічну та інституційну модернізацію, яка має закласти основу для відновлення та довгострокового розвитку.

Світовий досвід відновлення країн після Другої світової війни, регіональних конфліктів і криз засвідчує, що найвищих результатів вдається досягти тоді, коли інженерні, економічні, соціальні, управлінські та гуманітарні підходи поєднуються в рамках міждисциплінарної взаємодії. Саме такий підхід дає змогу формувати комплексні рішення, орієнтовані на довгостроковий ефект і адаптовані до складних умов відбудови.

В Україні накопичено значний інтелектуальний і науково-технологічний потенціал, сконцентрований у системі Національної академії наук України. Інститути НАН України проводять фундаментальні та прикладні дослідження у сферах економіки, енергетики, екології, соціальних наук, інформаційних технологій, матеріалознавства, державного управління, регіонального розвитку тощо. Однак створені наукові результати досі не інтегровані системно у процеси стратегічного планування та державної політики відновлення. Відсутні комплексні механізми перетворення міждисциплінарних напрацювань на інструменти стратегічного управління, регіонального розвитку, формування проєктів державно-приватного партнерства чи інноваційних екосистем.

Додаткову актуальність надає необхідність узгодження наукової діяльності з цілями Стратегії інноваційного розвитку України до 2030 року [1], Плану відновлення України 2025–2027 рр. [2], а також вимогами європейської інтеграції, які передбачають системну наукову підтримку державної політики, інновацій, цифрової трансформації, енергетичної безпеки та сталого розвитку.

Отже, міждисциплінарні дослідження НАН України є не лише інтелектуальним ресурсом, а й потенційним фундаментом для створення сучасних моделей повоєнної реконструкції, інноваційного оновлення та соціально-економічної стійкості держави.

Враховуючи масштаби завдань та швидкість змін, Україна має скористатися кожним доступним ресурсом для максимально ефективно мобілізації відновлювальних, інноваційних та управлінських потенціалів. За оцінками міжнародних експертів, витрати на відновлення України протягом найближчого десятиліття можуть сягнути 524 млрд дол. США, що майже в 2,8-3 рази

перевищує номінальний ВВП країни [3; 4].

У цьому контексті міждисциплінарні дослідження установ Національна академія наук України (НАН України) набувають особливої значущості. Саме інтеграція знань із різних галузей — технічних, економічних, соціальних, управлінських — створює основу для формування «екосистеми відновлення», яка здатна забезпечити не лише усунення руйнувань, а й сталий розвиток. Наприклад:

- Відновлення інфраструктури (енергетика, транспорт, житло) потребує не тільки інженерних рішень, але й економічної моделі фінансування, соціальної адаптації мешканців, екологічної безпеки.

- Цифрова трансформація (smart-інфраструктура, дані, кібербезпека) вимагає поєднання ІТ-рішень, нормативно-правового регулювання, змін у людському капіталі та організаційної культури.

- Регіональний розвиток населених пунктів, які зазнали руйнувань або депопуляції, потребує моделей залучення бізнесу, соціальних програм, інноваційних платформ та міждисциплінарного наукового підходу.

Останні стратегічні документи України підтверджують цей напрям. Зокрема, стратегія «WINWIN – Innovation & Digital Development Strategy of Ukraine until 2030» затверджена урядом, передбачає створення інноваційної екосистеми, розвиток R&D-центрів, підтримку комерціалізації інтелектуальної власності та вихід українських інновацій на глобальні ринки [5; 6].

До того ж, уряд України окреслив пріоритети відновлення на 2025 рік в програмі «Ukraine Recovery and Reconstruction Priorities 2025», де ключовими напрямками є державно-приватне партнерство, цифрова екосистема, залучення приватних інвестицій та міжсекторальна інтеграція [7].

Таким чином, створюється політико-інституційне середовище, у якому міждисциплінарні дослідження мають шанс відіграти роль каталізатора змін. Однак на практиці цей потенціал реалізується недостатньо: відсутні системні механізми, які б дозволяли перетворювати здобутки академічної науки в проекти державно-приватного партнерства, інноваційні продукти чи регіональні програми відновлення.

Отже, ключовим завданням стає розробка інтеграційних моделей, які дозволять:

- трансформувати міждисциплінарні наукові результати в реальні інструменти політики та управління (наприклад, рішення з енергетичної стійкості, цифрової трансформації, регіонального відродження);

- створити канали взаємодії науки, держави та бізнесу (у вигляді грантових програм, спільних лабораторій, платформ технологічного трансферу);

- забезпечити моніторинг і оцінку ефективності таких інтеграційних процесів — тобто не лише створювати знання, а вимірювати їх вплив у сфері відновлення.

Наукові установи НАН України можуть стати ядром такої інтеграційної системи — за умови, що їх результати будуть цільово орієнтовані, відкриті для співпраці з бізнесом і місцевою владою, а також що держава створить правове, фінансове та інституційне середовище, яке стимулює їх застосування.

Таким чином, міждисциплінарні дослідження перетворюються з абстрактного наукового ресурсу на стратегічний актив післявоєнного відродження України, здатний забезпечити інноваційну, стійку й конкурентоспроможну модель розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>

2. План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2025–2027 роки: головні акценти. URL: <https://decentralization.ua/news/20043>

3. Updated damage assessment finds \$524 billion needed for recovery in Ukraine over next decade. URL : <https://www.undp.org/ukraine/press-releases/updated-damage-assessment-finds-524-billion-needed-recovery-ukraine-over-next-decade>

4. Akhvlediani T. Explaining Ukraine’s Recovery and Reconstruction: What, How and When? URL : https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2024/06/Explainer-2024-05_Ukraine-reconstruction-1.pdf

5. IT Ukraine Association Welcomes the Adoption of the 2030 Ukrainian Global Innovation Strategy! URL : <https://itukraine.org.ua/en/it-ukraine-association-welcomes-the-adoption-of-the-2030->

[ukrainian-global-innovation-strategy](#)

6. WINWIN: Ukraine approves Innovation Digital Development Strategy until 2030. URL : <https://lpnu.ua/en/news/winwin-ukraine-approves-innovation-digital-development-strategy-until-2030>

7. Ukraine recovery priorities 2025. URL : <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/rdna4-ukraine-recovery-priorities-2025.pdf>

ВОРОНКІНА І. Р.

здобувачка вищої освіти 4 курсу ННІ права та інноваційної освіти
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро

Irinavoronkina2005@gmail.com

Науковий керівник:

ФОКША Л. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ПРАВА ТА ЇХ ІЄРАРХІЯ

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в Україні, як і в державах-членах Європейського Союзу, зберігається тенденція постійної трансформації норм фінансового права. Динамічність фінансово-правового регулювання породжує істотні ризики виникнення невизначеності у подальшому розвитку ключових інститутів фінансового права, зокрема грошового обігу, бюджетної системи та податкової сфери. За таких умов особливої ваги набуває з'ясування правової природи та структури джерел фінансового права, що дозволяє виробити комплексний підхід до стабілізації та прогнозованості публічних фінансових відносин.

Наукове опрацювання цієї тематики ґрунтується на працях провідних українських дослідників, зокрема Л.К., Кучерявенка М.П., Бліхара М.М., Гетманцева Д.О., Гетманцевої О.П., Дмитрик О.О., Латковської Т.А., Лісовської Ю.П., Подоляки С.А. та інших.

За тридцятирічний період розвитку української правової системи була сформована багаторівнева система фінансово-правових норм, що охоплює значний масив джерел різної юридичної сили. Саме на їх основі вибудовано масштабну систему органів публічної влади та структуровано механізм правового регулювання у сфері публічних фінансів. Водночас впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у фінансову сферу та адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу висувають нові вимоги до оновлення та уточнення системи джерел фінансового права.

Верхівку ієрархії джерел фінансового права становить Конституція України. Її норми визначають базові засади публічних фінансів, їх правовий режим та компетенцію органів публічної влади у фінансовій сфері. Зокрема, стаття 85 Конституції закріплює повноваження Верховної Ради України щодо затвердження Державного бюджету та контролю за його виконанням; стаття 92 визначає, що питання бюджетної системи, податків і зборів, засад функціонування фінансового ринку, а також грошової одиниці та порядку її обігу віднесено до предмета законодавчого регулювання; стаття 95 встановлює засади бюджетної системи, орієнтованої на справедливий та неупереджений розподіл суспільного багатства; статті 96–97 визначають структуру Державного бюджету та регламентують його виконання; статті 99–100 регулюють грошову систему та діяльність Національного банку України; стаття 116 окреслює фінансові повноваження Кабінету Міністрів України; статті 142–143 закріплюють фінансову основу місцевого самоврядування, зокрема право територіальних громад на власні бюджети та встановлення місцевих податків і зборів [1].

Наступний рівень ієрархії джерел фінансового права утворюють міжнародні договори України, які згідно з Конституцією України є складовою частиною національної правової системи та підлягають застосуванню у порядку, визначеному законом. У своєму дослідженні Проць І. М.